

ΠΡΟΣΚΗΝΙΟ

ΑΝΝΑ ΠΟΛΙΤΚΟΦΣΚΑΓΙΑ
ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ
ΤΟΥ ΠΟΥΤΙΝ
ΡΩΣΙΚΟ ΧΡΟΝΙΚΟ

Άννα Πολιτκόφσκαγια

ΤΟ ΜΥΣΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ ΤΟΥ ΠΟΥΤΙΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ - ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ Β.
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ, ΕΚΔ. ΟΞΥ,
ΑΘΗΝΑ 2007, ΣΕΛ. 480, ΤΙΜΗ 18 ΕΥΡΩ

Το ρεπορτάζ του ρωσικού αυταρχισμού

Ας υποθέσουμε ότι κάνετε ρεπορτάζ στην Ελλάδα. Διαφωνείτε με όλους και με όλα και δημοσιεύετε ανοιχτά τη διαφωνία σας. Κάποιοι δημοσιογραφούντες που έδρασαν έτσι όντως την πλήρωσαν – επαγγελματικά και προσωπικά. Η Πολιτκόφσκαγια, εργαζόμενη με τον ίδιο τρόπο στη Ρωσία (και σίγουρα υπό πολύ δυσκολότερες συνθήκες), δολοφονήθηκε. Αυτή είναι η διαφορά.

Η Άννα Πολιτκόφσκαγια ήταν ξεχωριστή δημοσιογράφος. Ανεξάρτητη, μαχητική, ορμητική – καταστατικά, δηλαδή, απέναντι στις εξουσίες. Ο Βλαντίμιρ Πούτιν τη μίσησε – τον αποκαλούσε κυνικό, ρατσιστή, ψεύτη, σφαγέα... Οι συνάδελφοί της στη δημοσιογραφία, οι κομφορμιστές και οι βολεμένοι, δηλαδή οι περισσότεροι, δεν θέλανε να την ξέρουν, γι' αυτούς ήταν μια ιδιόρρυθμη τρελή που απλώς δημιουργούσε προβλήματα. Έπαψε να δημιουργεί προβλήματα στις 7 του περασμένου Οκτωβρίου – την ημέρα των γενεθλίων του Πούτιν – με τέσσερις σφαίρες. Δεν συνελήφθη κανείς.

Το 2005 είχε κυκλοφορήσει και στα ελληνικά ένα βιβλίο της Πολιτκόφσκαγια, *Η Ρωσία του Πούτιν*. Πριν από λίγες ημέρες, κυκλοφόρησε ένα ακόμα βιβλίο της, το *Μυστικό Ημερολόγιο του Πούτιν*, αλλά τώρα είναι νεκρή, ο θάνατός της κάνει το περιεχόμενο ξεχωριστό, πιο αξιοπρόσεκτο.

Τι περιέχει το βιβλίο; Τις ημερολογιακές σημειώσεις μιας δημοσιογράφου από τις 8.12.2003 έως το τέλος Αυγούστου 2004, από τη δεύτερη εκλογή του Ρώσου προέδρου, δηλαδή, έως τον απόηχο των γεγονότων του Μπεσλάν – της αιματηρής κατάληξης της ομηρείας μαθητών ενός σχολείου από Τσετσένους ισλαμιστές μετά την άτσαλη εισβολή των ρωσικών δυνάμεων. Τι συμπέρασμα βγαίνει; Ότι το καθεστώς Πούτιν είναι ένας αυταρχισμός σοβιετικού τύπου, χωρίς αυτή τη φορά να υπάρχουν οι αντικαθεστωτικές δυνάμεις με το κύρος εντός και εκτός της χώρας που θα το καταγγείλουν. Ότι κανένα ατομικό δικαίωμα δεν γίνεται σεβαστό στη νέα Ρωσία, ούτε καν του σεβασμού της ανθρώπινης ζωής, μπροστά στην επιβολή της εξουσίας. Ότι δοξάζεται ο εύκολος πλουτισμός και η συνωμοσιολογία. Και ότι δυστυχώς, σε όλα αυτά, η κοινή γνώμη συναινεί.

Ηλίας Κανέλλης

Ο Κώστας Σημίτης αναλύει την παθολογία της ελληνικής δημοκρατίας, αλλά η σημερινή κριτική του παραείναι διακριτική

Το παλιό παραλύει και το καινούργιο δεν το παλεύουμε

ΕΠΙΠΘΗΚΕ ΟΤΙ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ Κ. ΣΗΜΙΤΗ ΠΑΡΕΜΒΑΙΝΕΙ ΣΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΠΑΣΟΚ. ΜΠΟΡΕΙ. ΑΛΛΑ Η ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ ΤΟΥ ΑΝΟΙΓΕΙ-ΧΩΡΙΣ ΠΑΝΤΑ ΝΑ ΤΑ... ΚΛΕΙΝΕΙ- ΣΟΒΑΡΟΤΑΤΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΥ ΜΑΣ ΑΦΟΡΟΥΝ (ΣΧΕΔΟΝ...) ΟΛΟΥΣ ΚΑΙ ΜΑΣ ΚΑΛΕΙ ΣΕ ΜΙΑ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΣΥΓΧΡΟΝΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΤΟΥ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ, ΤΙΣ ΔΥΣΛΕΙΤΟΥΡΓΙΕΣ ΤΟΥ 'Η, ΚΑΤ' ΑΛΛΟΥΣ, ΤΑ ΑΔΙΕΞΟΔΑ ΤΟΥ. ΑΣ ΔΟΚΙΜΑΣΟΥΜΕ ΝΑ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΘΟΥΜΕ...

Γράφει ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης

Η αντιπολίτευση, λένε, οφείλει να είναι προγραμματική και οι πολιτικές συ-νεργασίες πρέπει να βασίζονται σε προγραμματικές συμφωνίες, δεσμευτικές και δη-μόσια κρινόμενες. Αυτά τα «κοινότοπα» ωστόσο, λέει ο Μ. Παπαγιαννάκης, ποτέ δεν δοκιμάστηκαν, συχνότατα δε λοιδορήθηκαν

Όταν ένας τέως πρωθυπουργός και τέως πρόεδρος ενός από τους δύο πρωταγωνιστές του δικομματισμού, δηλαδή της σχεδόν αλάνθαστα θεσμοθετημένης εναλλαγής τους στην πολιτική εξουσία, αναρωτιέται δημόσια αν βρίσκεται η «δημοκρατία σε κρίση», η παρέμβασή του αυτή καθαυτή έχει βάρος και σημασία.

Βρίσκεται λοιπόν η δημοκρατία σε κρίση; Αρχίζοντας από το τέλος του βιβλίου, το πρόβλημα είναι μάλλον πώς θα αποφύγουμε την «απολιτική δημοκρατία» και πώς θα προωθήσουμε την «πολιτικοποιημένη δημοκρατία». Μα μπορεί η δημοκρατία να είναι... απολιτική; Μπορεί, και προς τα εκεί τείνουμε, όταν η δημοκρατία συρρικνώνεται σε μια μέθοδο για την κάθε φορά ανάδειξη των φορέων της κυβερνητικής εξουσίας, αφήνοντας στο περιθώριο τον «δημόσιο διάλογο που κρίνει, αποκαλύπτει, επιδοκιμάζει, αποδοκιμάζει» την ουσία των προτάσεων. Όταν οι πολιτικές δυνάμεις κατατράχονται από τον «φόβο του πολιτικού κόστους», επιδιώκουν «την προσαρμογή στο τι είναι ευρύτερα επιθυμητό, ασχέτως από το αν λύνει ή όχι τα προβλήματα». Έτσι περιθωριοποιούνται συνειδητά τα ουσιαστικά προβλήματα, εκείνα που για τη λύση τους απαιτούν επιλογές, «ιδέες που προβάλλονται και αντικρούονται, μέτρα που εξειδικεύονται και αποτιμώνται», που έχουν επομένως και πολιτικό (και όχι μόνον...) κόστος, που όμως είναι «το τίμημα της δημιουργικότητας».

Η πολιτική και ιδεολογική αντι-

παράθεση ως προς τις δυνατές επιλογές και το «κόστος» τους, είναι τα στοιχεία που «πολιτικοποιούν» τη δημοκρατία. Προκαλούν το ενδιαφέρον των πολιτών που τότε ανακαλύπτουν τη «σκοπιμότητα της πολιτικής συμμετοχής» και «συνειδητοποιούν την κοινωνική τους ευθύνη και στηρίζουν κοινωνικές αλλαγές». Αυτή τη συμμετοχή «έχουμε υποχρέωση να εξασφαλίσουμε, προπαντός εκείνες οι δυνάμεις που αντιτίθενται στον συντηρητικό αυταρχισμό και πιστεύουν σε μια κοινωνία ευθύνης», κλείνει ο Κ. Σημίτης απευθυνόμενος σε «δυνάμεις», που δεν ονοματίζει, και όχι για λόγους ας πούμε, ευπρέπειας...

Το νόημα

Φαίνονται ίσως κοινότοπα όλα αυτά, αλλά δεν είναι. Πράγματι είναι πα αποπνικτική η συστηματική αποφυγή ουσιαστικής αντιπαράθεσης επί υπαρκτών ζητημάτων και επιλογών στον ελληνικό πολιτικό – και όχι μόνο... – βίο. «Διάλογος» επιδιώκεται, αλλά συνήθως εκ των υστέρων και επί των αυτονοήτων. Φυσικά, στη δημοκρατία η αντιπαράθεση μπορεί, και

όχι αναγκαστικά πρέπει, να ακολουθείται από λύσεις μέσω της πλειοψηφίας ή της σύνθεσης ή του συμβιβασμού ή της συνεργασίας. Αυτό είναι και το νόημα που δίνουν όσοι τονίζουν την ανάγκη η αντιπολίτευση να είναι «προγραμματική», και οι πολιτικές συνεργασίες να ξεκινούν από «προγραμματικό διάλογο» και να βασίζονται σε «προγραμματικές συμφωνίες», δεσμευτικές και δημόσια κρινόμενες. Αυτά τα «κοινότοπα» ωστόσο ποτέ δεν δοκιμάστηκαν (ειμή ως καρικατούρα, σε εξαιρετικές και καταναγκαστικές περιπτώσεις...). Συχνότατα λοιδορήθηκαν ή θεωρήθηκαν πολυτέλειες για την Ελλάδα (που συμπλεγματικά κάποιος τη θεωρούν κάτι διαφορετικό από τη Φινλανδία ή ακόμη και την Ιταλία...).

Στον αναγνώστη δημιουργείται αμέσως το ερώτημα πώς μας προέκυψε αυτή η τάση προς την «απολιτική δημοκρατία», που δεν είναι, κατά τον Κ. Σημίτη, «κρί-

ση» του δημοκρατικού συστήματος καθαυτού, αλλά μάλλον οφείλεται σε «παθολογικά φαινόμενα» της δημοκρατίας, σε μια πορεία παρακμής ή ευτελισμού

Κώστας Σημίτης
Η δημοκρατία
σε κρίση;

ΕΚΔ. ΠΟΛΙΣ, 2007,
ΣΕΛ. 65, ΤΙΜΗ 7 €

στρωμάτων της κοινωνίας που έχουν αυξημένες δυνατότητες δημόσιας παρέμβασης και όλο και πιο πολλά και πολύπλοκα, ποιοτικά αναβαθμισμένα (θα

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ

Πολιτικοποίηση και στην Ευρωπαϊκή Ένωση

Η λειτουργία της δημοκρατίας μπαίνει σε δοκιμασία και κάτω από την πίεση του διεθνούς συστήματος γενικά και της ευρωπαϊκής ενοποίησης ειδικότερα. Επισημαίνει πολύ σωστά λοιπόν ο Κ. Σημίτης, ότι οι πολίτες αισθάνονται πολύ πιο οικείο το εθνικό κράτος όπου διαθέτουν και διαύλους επικοινωνίας με την εξουσία, ενώ παράλληλα πολλές αρμοδιότητες και εξουσίες ήδη μεταφέρονται στο επίπεδο της Ε.Ε., όπου εξάλλου οι

μηχανισμοί που οδηγούν στην «απολιτική δημοκρατία» ενισχύονται γιατί μεταξύ των άλλων διευκολύνουν και τη διαχείριση των προβλημάτων από τους τεχνοκράτες και την επίτευξη ισορροπιών. Επιδίωξη, τονίζει, πρέπει να είναι η δημιουργία, στην Ευρώπη, του «δημόσιου χώρου» όπου να μπορεί να αναπτύσσονται διάλογος και διαβούλευση, πολιτικές και θεσμικές αποφάσεις. Πέρασε «ανεπιστρεπτί» (;) η εποχή της

Ευρώπης που ασχολείται αποκλειστικά με το εμπόριο και τις αγορές. Πολιτικοποίηση λοιπόν και εδώ. Ας ευχηθούμε να περάσουν τέτοιες αντιλήψεις και στην Επιτροπή Σοφών της οποίας είναι μέλος ο Κ. Σημίτης, και όταν φτάσουμε σε πιο συγκεκριμένες κατευθύνσεις να στηρίξει ομοσπονδιακού χαρακτήρα προτάσεις, ακόμα κι αν αυτές περνάνε, προσωρινά ελπίζω, από την Ευρώπη του σκληρού πυρήνα ή των πολλών ταχυτήτων...

πρόσθετα και αντιφατικά...) αιτήματα, ενώ από την άλλη διακατέχονται όλο και περισσότερο από ανασφάλεια στις σύγχρονες συνθήκες παγκοσμιοποίησης, και από τον φόβο των «προσαρμογών» που προβάλλονται ως αναγκαίες.

Πολιτικά σχέδια με προοπτική, που να μπορούν να διαχειριστούν δημιουργικά τις αλλαγές και μεταρρυθμίσεις αλλά και να διαμορφώνουν τις πολιτικές εξελίξεις, θα έπρεπε να έχουν οι πολιτικές δυνάμεις, αλλά αυτές έχουν παραιτηθεί από τον ρόλο αυτό, προσθέτει ο Κ. Σημίτης. Γιατί άραγε; Επειδή δεν έχουν αρκετή γνώση ούτε σαφή άποψη για το νέο, αλλά κυρίως επειδή όντας «πολυσυλλεκτικές», προσπαθώντας να εκπροσωπήσουν περίπου τους πάντες και να μην ενοχλήσουν κανένα, ώστε να μένει ανοικτή η ελπίδα για ανάδειξή τους στην εξουσία, αποσαφηνίζουν τα ελάχιστα δυνατά. Αυτή η τακτική μειώνει στο ελάχιστο τις αιφνιδιαστικές μετατοπίσεις ψηφοφόρων και διατηρεί «αναλλοίωτες τις παραμέτρους της πολιτικής αναμέτρησης», αποκλείοντας «νέους παίκτες» και νέα «πεδία πολιτικού ανταγωνισμού». Ας προσθέσω πως όλα αυτά έρχονται και δένουν και με το εκλογικό σύστημα που βοηθάει και νομιμοποιεί αυτό τον αποκλεισμό...

Πάντως ο πολυσυλλεκτισμός αποστασιοποιεί τα κόμματα από τα προβλήματα και συνεπακόλουθα «αποξενώνει» τους πολίτες από την πολιτική. Γι' αυτό πρέπει, λέει εύστοχα, να προχωρήσουμε προς την «επαναπολιτικοποίηση της πολιτικής». Η έκκληση δεν συνοδεύεται ωστόσο από προτάσεις που να σπάνε τους διαβολικούς μηχανισμούς αυτής της αποστασιοποίησης – π.χ. τον περίπου υποχρεωτικό λόγω (εκλογικού και όχι μόνο...) συστήματος πολυσυλλεκτισμό... – και μάλλον δεν μπορεί να ακουστεί από τους πρωταγωνιστές και υπευθύνους παρά ως ευχή χωρίς συνέπειες.

Ο Μιχάλης Παπαγιαννάκης είναι μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του ΣΥΝ και πρώην ευρωβουλευτής

ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

Δημοψηφίσματα και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Ο Κ. Σημίτης αναφέρεται αρκετά διεξοδικά σε διάφορες μεταρρυθμίσεις που προτείνονται στην έκθεση για το «Μέλλον της Δημοκρατίας στην Ευρώπη» του Συμβουλίου της Ευρώπης. Είναι ιδι-

αίτερα επιφυλακτικός ως προς ορισμένες από αυτές, όπως π.χ. τα δημοψηφίσματα λαϊκής πρωτοβουλίας. Έχουν νόημα μόνο όταν θέτουν ερωτήματα που επιδέχονται «ναι» ή «όχι» και δεν προσφέρονται για αντιμετώπιση σύνθετων προβλημάτων (π.χ. σχέδιο νόμου). Κρίμα που ο Κ. Σημίτης δεν ζητάει την αναθεώρηση ή την κατάργηση της ρύθμισης του ελληνικού Συντάγματος που αναθέτει την απόφαση για

δημοψήφισμα (συμβουλευτικού χαρακτήρα, έτσι κι αλλιώς...) στην κοινοβουλευτική πλειοψηφία! Είναι επίσης κρίμα ότι δεν επεκτείνεται στην προτεινόμενη μεταφορά αρμοδιοτήτων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση, περιοριζόμενος κυρίως σε (υπαρκτές) αρνητικές εμπειρίες τοπικισμού και συντεχνιασμού. Το κύριο είναι ότι από γενέσεώς της η ελληνική Αυτοδιοίκηση δεν είναι κυριολεκτικά αυτοδιοίκηση, αφού

δεν έχει ουσιαστική αυτοτέλεια πολιτικών και οικονομικών αποφάσεων, δεν καλείται να καλύψει το «κόστος» των αποφάσεών της, μεταξύ των άλλων με δικούς της πόρους. Καί επομένως δεν εκτίθεται στην κρίση των πολιτών για ζητήματα που δημιουργούν πολιτική επιλογή και ευθύνη, κινητοποιούν και δεν... αποξενώνουν τους πολίτες, για να επανέλθουμε στην ορολογία του συγγραφέα.

Με μια γνήσια σοσιαλ- δημοκρατική τοποθέτηση

Ο Κώστας Σημίτης είχε, στην οκταετή θητεία του, εμπειρίες που του υποβάλλουν τις σημερινές (διακριτικές τελικά) κριτικές του, ενώ φαντάζομαι ότι και για δικές του, τότε, ιεραρχήσεις ζητημάτων θα πρέπει να προβληματίζεται. Στην προσπάθειά του για την ΟΝΕ και το ευρύ ο ίδιος πολιτικοποίησε όσο μπορούσε το ζήτημα και όντως τα κατάφερε. Στην κρίση με τις ταυτότητες, απέφυγε να προβάλει γενικότερο πολιτικό σχέδιο (εκείνο του χωρισμού Εκκλησίας και Κράτους...), μολαταύτα βρέθηκε περίπου μόνος και στηρίχθηκε αποφασιστικά από φωνές της κοινωνίας και της ανανεωτικής Αριστεράς. Κάτι που έπληθυσεν συνέβη ως προς την κρίση των Ιμίων. Ο πολυσυλλεκτισμός (και) του κόμματός του οδήγησε σε μιαν άσαρκη και αναρή χρησιμοποίηση του όρου «εκσυγχρονισμός». Έτσι αποστασιοποιήθηκε από ουσιαστικά προβλήματα όπως, έτσι σκόρπια, το φυσικό και αστικό περιβάλλον, η χωροταξία, η περιφερειακή συγκρότηση του κράτους, η Τοπική Αυτοδιοίκηση, η ριζική μεταρρύθμιση της παιδείας και της έρευνας, ο οδυνηρός εκσυγχρονισμός της γεωργίας και των συνεταιρισμών, το εκλογικό σύστημα και η ανάδειξη «νέων παικτών», οι πολυσυλλεκτικές κυβερνήσεις συνεργασίας στη θέση πολυσυλλεκτικών κομμάτων και η ανάδειξη «νέων πεδίων» πολιτικής. Από το βιβλίο του προκύπτει εμμέσως ότι ίσως θεωρεί πως τέτοια αιτήματα δεν ήταν και δεν είναι ώριμα ή δεν προβλήθηκαν αρκετά από κοινωνικά κινήματα και πολιτικές αντιπαραθέσεις.

Με μια γνήσια σοσιαλδημοκρατική τοποθέτηση λέει ο ίδιος στο βιβλίο ότι «δεν υπάρχει ένα “δημοκρατικό πρότυπο” από το οποίο μπορεί να συναχθεί κάθε φορά η σωστή απάντηση» και ότι η δημοκρατία είναι ένα «επιθυμητό πολιτικό και ηθικό σύστημα: ένας στόχος που πρέπει να επιδιώκουμε και συνεχώς να επανακαθορίζουμε... και που το περιεχόμενό του προκύπτει από κοινωνικούς ανταγωνισμούς και πολιτικές διαμάχες». Ορθότατο, αλλά και εμείς όλοι μας, και ο Κ. Σημίτης, μετέχουμε και στους ανταγωνισμούς και στις διαμάχες. Μάλλον θα έπρεπε, ιδίως σήμερα, περισσότερο...

ΜΜΕ ΚΑΙ ΕΞΟΥΣΙΑ

«Έλλειμμα κοινωνικής ευθύνης»

Ως επιπλέον παράγοντες της παθολογίας της δημοκρατίας αναφέρονται από τον συγγραφέα τα ΜΜΕ που κατέληξαν να γίνουν συνδιαχειριστές της εξουσίας. Θυμίζει ότι η νομοθεσία για τον «βασικό μέτοχο» απέτυχε, χωρίς περαιτέρω πολιτικές ή ιστορικές αναφορές. Προσθέτει απλώς ότι οι νομικοί κανόνες δεν επαρκούν αλλά και ότι η «εξουσία περιορίζεται από εξουσία», κάτι που είναι γενικώς αληθές αλλά μάλλον ασαφές, και με κάποια πικρία συμπληρώνεται από τη διαπίστωση ότι «τα πολιτικά κόμματα, στην επιδίωξή τους να τα χρησιμοποιήσουν (τα ΜΜΕ...) για τους στόχους τους, ταυτίζονται με αυτά»...

Με μια παρόμοια αμηχανία ο συγγραφέας προσθέτει σε αυτούς τους παράγοντες το «έλλειμμα κοινωνικής ευθύνης που συνεχώς διευρύνεται», παραπέμποντας σε επιχειρήσεις, ομάδες συμφερόντων και τοπικές ηγεσίες που «ανενδοίαστα» προωθούν ό,τι τους είναι χρήσιμο, ακόμα και με χρηματισμό. Κάνει έκκληση για διαφάνεια, συνεπή κατανομή ευθυνών, απόκρουση κάθε προσπάθειας συγκάλυψης, σκανδαλογολίας και λαϊκισμού, πράγματα σωστά αλλά που χρειάζονται και μια δόση θεσμικής ενίσχυσης και εντονότερης πολιτικής αντιπαράθεσης και πειστικών κυρώσεων. Βέβαια υποστηρίζει και για γενικότερους λόγους ο Κ. Σημίτης τα συστήματα ελέγχου και εποπτείας και ιδίως τις Ανεξάρτητες Αρχές, αλλά και εδώ ο κίνδυνος αποπολιτικοποίησης των ζητημάτων ελλοχεύει – και φαντάζομαι ότι και ο ίδιος δεν διαφωνεί.

Πρέπει να προχωρήσουμε προς την «επαναπολιτικοποίηση της πολιτικής», γράφει ο Κώστας Σημίτης, ωστόσο, λέει ο Μ. Παπαγιαννάκης, η έκκλησή του δεν συνοδεύεται από προτάσεις που να σπάνε τους διαβολικούς μηχανισμούς αυτής της αποστασιοποίησης και μάλλον δεν μπορεί να ακουστεί από τους πρωταγωνιστές και υπευθύνους παρά ως ευχή

